

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ У ФОРМУВАННІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІКТ

Бровко К. А.

доктор філософії,

старший викладач кафедри англійської мови та комунікації
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0000-0001-8572-9316

Статтю присвячено аналізу освітнього потенціалу практичних занять у формуванні пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Підкреслено, що в умовах цифровізації освіти практичні заняття стають не лише основною формою оволодіння мовними навичками, а й ефективним засобом розвитку автономії, креативності, критичного мислення та самостійності здобувачів освіти. Зазначено, що інтеграція ІКТ у практичні заняття сприяє створенню інтерактивного навчального середовища, підвищує мотивацію, забезпечує можливість персоналізації освітнього процесу та наближає його до реальних комунікативних ситуацій.

Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових методів: теоретичний аналіз сучасної педагогічної літератури, систематизація та узагальнення наукових підходів до визначення сутності практичного заняття, порівняльний аналіз традиційних і цифрових форматів навчання, структурно-функціональний аналіз і міждисциплінарний синтез педагогічних, психологічних і технологічних аспектів. Окреслено, що використання ІКТ під час практичних занять активізує пізнавальну спрямованість студентів, сприяє формуванню внутрішньої мотивації до навчання, розвитку комунікативних і цифрових компетентностей. Виявлено, що застосування мультимедіа, онлайн-проектів, мобільних додатків і телеколлабораційних практик забезпечує зростання навчальних результатів і стимулює глибше засвоєння матеріалу. Зроблено висновок, що практичні заняття з використанням ІКТ мають значний освітній потенціал у формуванні пізнавальної спрямованості здобувачів освіти, оскільки поєднують інтелектуальну активність, практичну дію й особистісне залучення до процесу навчання.

Ключові слова: *пізнавальна спрямованість, практичні заняття, ІКТ, інішомовна освіта, цифровізація, мотивація, університет, студенти.*

Brovko K. A. Using ICT-based practical sessions to develop students' cognitive orientation in learning foreign languages

The article is dedicated to the analysis of the educational potential of practical classes in shaping the cognitive orientation of university students during the study of a foreign language with the use of information and communication technologies (ICT). It emphasizes that, in the context of education digitalization, practical classes become not only the main form of acquiring language skills but also an effective means of developing autonomy, creativity, critical thinking, and independence in students. It is noted that the integration of ICT into practical classes contributes to the creation of an interactive learning environment, increases motivation, ensures the possibility of personalizing the learning process, and brings it closer to real communicative situations. The methodological framework of the research consists of a range of general scientific methods: theoretical analysis of contemporary pedagogical literature, systematization and generalization of scientific approaches to defining the essence of practical classes, comparative analysis of traditional and digital learning formats, structural-functional analysis, and interdisciplinary synthesis of pedagogical, psychological, and technological aspects. It is outlined that the use of ICT in practical classes activates students' cognitive orientation, fosters the development of intrinsic motivation for learning, and enhances communication and digital competencies. The study reveals that the application of multimedia, online projects, mobile apps, and telecollaborative practices leads to improved learning outcomes and stimulates deeper understanding of the material. The conclusion is made that practical classes utilizing ICT have significant educational potential in shaping the cognitive orientation of students, as they combine intellectual activity, practical action, and personal involvement in the learning process.

Keywords: *cognitive orientation, practical classes, ICT, foreign language education, digitalization, motivation, university, students.*

Вступ. В епоху цифровізації освіти та зростання ролі інноваційних технологій в освітньому процесі питання підвищення ефективності вивчення іноземної мови у вищій школі є особливо актуальним. Одним із ключових факторів ефективного оволодіння іноземною мовою є пізнавальна спрямованість студентів – стійка мотивація до пізнання нового, активне мислення, самостійна пізнавальна діяльність. У цьому контексті практичні заняття, організовані з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), є потужним інструментом розвитку пізнавальної спрямованості, креативності та самостійності здобувачів освіти.

Використання ІКТ на практичних заняттях з іноземної мови дозволяє створити динамічне інтерактивне навчальне середовище, яке стимулює пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти, сприяє розвитку лінгвістичних компетенцій, наближає процес навчання до реального спілкування іноземною мовою. Такий підхід відкриває нові можливості для впровадження особистісно орієнтованого навчання, забезпечення індивідуалізованого освітнього шляху та врахування навчальних потреб кожного студента.

Тож аналіз потенціалу практичних занять з використанням ІКТ у формуванні пізнавальної спрямованості студентів дозволяє не тільки оцінити ефективність інноваційних методів навчання, а й намітити шляхи вдосконалення процесу вищої освіти відповідно до сучасних вимог. Першочергово слід зосередитись на дослідженні освітнього потенціалу практичних занять під час професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

Метою дослідження є теоретичний аналіз освітнього потенціалу практичних занять у формуванні пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови засобами ІКТ.

Методи та методики дослідження. Для досягнення поставленої мети дослідження було використано такий комплекс сучасних загальнонаукових методів: теоретичний аналіз сучасної вітчизняної та зарубіжної науково-педагогічної літератури з проблем формування пізнавальної спрямованості студентів, методики викладання іноземних мов та застосування інформаційно-комунікацій-

них технологій в освітньому процесі; метод систематизації та узагальнення наукових підходів до визначення сутності та освітнього потенціалу практичних занять у вищій школі; метод порівняльного аналізу для зіставлення ефективності традиційних і ІКТ-орієнтованих форм проведення практичних занять; метод структурно-функціонального аналізу, що дав змогу виявити взаємозв'язок між пізнавальною активністю студентів та використанням цифрових засобів навчання; метод міждисциплінарного синтезу, який забезпечив інтеграцію педагогічних, психологічних і технологічних аспектів організації освітнього процесу у вищій школі.

Результати та дискусії. Перш ніж зосередитися на вивченні окресленої проблеми дослідження, вважаємо за необхідне надати визначення сутності поняття «практичне заняття», а також розкрити його характеристики в контексті заявленої проблеми.

На думку Н. Мачинської та С. Стельмах, практичні заняття – найбільш складні форми організації освітнього процесу в закладі вищої освіти. Адже їх ефективність визначається не тільки ретельним дотриманням усіх етапів підготовки та проведення заняття, не тільки високим рівнем засвоєння теоретичного матеріалу, але й результативністю сформованості необхідних практичних умінь і навичок, що значною мірою залежить від рівня сформованості практичної компетентності самих науково-педагогічних працівників [4].

Варто зауважити, що практичні заняття мають унікальний освітній потенціал у формуванні пізнавальної спрямованості здобувачів вищої освіти під час вивчення іноземної мови, особливо в умовах використання ІКТ, тому що саме під час практичних занять здійснюється активне включення студента в освітній процес на противагу лекційним заняттям, під час яких він значною мірою є лише пасивним слухачем. Практичні ж заняття активізують мовленнєву діяльність (говоріння, слухання, діалоги); змушують студента виконувати завдання, а не просто слухати; створюють умови для застосування знань у дії, що формує глибше пізнання. До того ж відбувається розвиток критичного мислення через ситуативне навчання, адже здійснюється обговорення, використовуються рольові

ігри, дебати, переклади, аналіз тощо. Своєю чергою це стимулює не просто заучування, а розуміння, аналіз, творче переосмислення, що є ключовими аспектами пізнавальної спрямованості студентів університету.

Доцільно також звернути увагу на те, що під час практичних занять зростає мотивація через рефлексію та миттєвий результат, адже студенти можуть відразу бачити результати своєї діяльності (успішно виконана вправа, позитивна оцінка, фідбек від викладача/групи); можуть порівняти власний рівень з іншими, що посилює прагнення до самовдосконалення.

Не менш важливим є те, що у здобувачів вищої освіти формується навичка застосування ІКТ у реальному комунікативному середовищі, адже практичні заняття дозволяють експериментувати з цифровими інструментами: наприклад, записати власний подкаст, провести презентацію онлайн, взяти участь у спільному міжнародному проєкті. Такий досвід сприяє підвищенню цифрової грамотності, яка вже сама по собі є стимулом для пізнання, адже студент бачить цінність знань за межами аудиторії.

У тому числі задовольняється потреба в соціальній взаємодії, адже під час практичних занять уможливується робота здобувачів освіти в парах та групах, студенти долучаються до колективного розв'язання мовних проблем; реалізують власний потенціал у співпраці.

Таким чином, практичні заняття з іноземної мови мають низку переваг, а саме: стимулюють активне пізнання (а не пасивне сприйняття), створюють умови для дії, аналізу й рефлексії; забезпечують миттєвий зворотній зв'язок і емоційну включеність.

На переконання О. Войтович, основною метою проведення практичного заняття є залучення студентів до активної навчальної діяльності. Іноді спостерігається, що зміст завдань практичного заняття зорієнтований на відтворення засвоєного теоретичного матеріалу, тобто викладачі практикують підготовлення доповідей студентами на визначені питання, які є доповненнями лекційних питань або ідентично переплітаються з їх змістом [2]. Дослідниця зауважує, що обсяг навчального матеріалу, який виноситься на практичне заняття, визначається часом, що відводиться

на його вивчення та кількістю практичних завдань. Для одного аудиторного заняття доречно планувати по три завдання. Крім того, зміст практичного завдання повинен бути професійно спрямованим, тоді внутрішня мотивація студента (бажання отримати фахові знання і вміння) переважатиме над зовнішніми мотивами (отримати позитивну оцінку за виконання завдань практичного заняття), що забезпечуватиме усвідомлення особистісної важливості виконання завдання.

О. Войтович рекомендує проводити практичне заняття в такій послідовності: вступне слово викладача із зазначенням важливості теми практичної роботи та запропонованих завдань для майбутньої професійної діяльності; перевірка виконаних завдань для самопідготовки; обговорення теоретичних питань теми та формулювання практичних завдань; виконання практичних робіт студентами; оцінювання виконаних завдань відповідно до визначених критеріїв оцінювання; завершальне слово викладача з метою підведення підсумків та рекомендаціями для подальшої роботи; домашні завдання для самостійної роботи студентів з метою закріплення здобутих знань та умінь, а також підготовки до наступних занять [2].

Г. Бондар зауважує, що з огляду на специфіку викладання іноземної мови найбільш доцільним є використання лінгвокраїнознавчого аспекту для розвитку пізнавальних інтересів студентів. Лінгвокраїнознавчий аспект викладання іноземної мови поєднує в собі навчання іноземної мови та певні відомості про країни, мова яких вивчається. Головною його метою є забезпечення комунікативної компетенції в міжкультурній комунікації через адекватне сприйняття мови співрозмовника та автентичних текстів. Лінгвокраїнознавчий підхід до навчання іноземної мови забезпечує більш ефективне рішення загальноосвітніх, розвивальних і практичних завдань та містить великі можливості для виникнення й подальшої підтримки пізнавального інтересу [1].

Під час навчання студентів ЗВО доцільним є використання бесід та доповідей з країнознавчої тематики, лекцій про значення та роль іноземної мови в навчанні та розвитку особистості, зустрічей та тематичних конференцій з носіями мови, листування з однолітками,

випуск стендової інформації країнознавчої спрямованості, підготовка і написання рефератів із країнознавства, ситуаційно-рольові ігри, країнознавчі вікторини та олімпіади, підготовка і проведення екскурсій, участь у мистецькій самодіяльності.

Отже, використання лінгвокраїнознавчого аспекту в навчанні іноземної мови передбачає поєднання в освітньому процесі власне мовного матеріалу та відомостей зі сфери культури. Таке поєднання елементів країнознавства з мовними явищами, які є не тільки засобом комунікації, а і способом ознайомлення з новою дійсністю, є необхідністю для практичного оволодіння іноземною мовою.

Чилійські дослідники Г. Лагубо (ісп. G. Lagubeau), С. Текпан (ісп. S. Tespan) та С. Ернандес (ісп. C. Hernandez) доводять, що проведення практичних занять із застосуванням активних методів навчання істотно підвищують академічну успішність студентів з низьким рівнем формального мислення, адже активне включення здобувачів освіти під час практичних занять значно підвищує їхню впевненість; зменшує кількість повторного проходження курсу; вирівнює можливості для студентів із різним когнітивним рівнем [6].

Оскільки в нашому дослідженні увагу зосереджено саме на освітньому потенціалі практичних занять у формуванні пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення іноземної мови засобами ІКТ, слід представити результати аналізу наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних науковців на зазначену проблему.

Отже, М. Супрун та Ю. Гордієнко наголошують на тому, що під час практичних занять із застосуванням мультимедіа, онлайн-ресурсів, проєктів для розвитку англomовної компетентності, самостійності, критичного мислення ІКТ-методи проєктів стимулюють пізнавальну активність, підвищують мотивацію до навчання, розширюють пошукову діяльність студентів та сприяють розвитку їх креативності [5].

На думку В. Дроздової, використання таких сучасних технологій під час практичних занять з іноземної мови, як ІКТ, сприяють підвищенню інтересу до мови, активізують пізнавальну діяльність здобувачів освіти та забезпечують інтерактивність. Дослідниця

зазначає, що практичні заняття з ІКТ мотивують до самостійного вивчення матеріалу, підвищують самооцінку студентів [3].

Цікавим для нашого дослідження є наукові здобутки М. Подоляк, яка у 2024 році провела опитування серед викладачів і студентів щодо використання ІКТ під час практичних занять з іноземної мови. Результати дослідження виявили, що застосування різноманітних мобільних додатків сприяє зростанню пізнавальної активності, особливо в позааудиторний час, адже спостерігалася позитивна динаміка в засвоєнні лексики та граматики в разі регулярного застосування цифрових інструментів, що було відображено в підвищенні на 13–15% результатів у підсумковому тестуванні [8].

Іспанський науковець Р. О'Дауд (ісп. R. O'Dowd) вивчав потенціал телеколаборації (онлайн-співпраці між студентами з різних країн), підкреслюючи її значення як практичного інструменту розвитку пізнавальної спрямованості здобувачів освіти. Науковець доводить, що використання віртуальних проєктів, спільних форумів та відеоконференцій, обміну інформацією через ІКТ-платформи сприяє не тільки вдосконаленню мовних навичок, а й розвитку аналітичного мислення, інтересу до іншомовної культури та формуванню когнітивної спрямованості студентів. Він акцентує, що практичні заняття мають відбуватись у форматі міжнародних інтерактивних практик, що можливо лише за умов використання ІКТ [7].

Г. Стенлі (англ. G. Stanley) спеціалізується на дослідженнях використання мобільних технологій та інтерактивних інструментів у навчанні іноземних мов. Він доводить, що саме практичні заняття, організовані з використанням смартфонів, планшетів, інтерактивних платформ, сприяють: залученню здобувачів освіти до активної роботи; розвитку пізнавального інтересу; формуванню навичок критичного мислення. Він також підкреслює необхідність практичних інтерактивних проєктів та завдань, під час яких студенти використовують ІКТ для створення контенту, а не лише споживання інформації [9].

Висновки. Отже, здійснений теоретичний аналіз освітнього потенціалу практичних занять у формуванні пізнавальної спрямованості студентів університету під

час вивчення іноземної мови засобами ІКТ виявив, що практичні заняття, інтегровані з ІКТ, є ефективним засобом формування їх мотиваційної сфери, розвитку критичного мислення та комунікативної компетентності. Використання ІКТ у структурі практич-

них занять забезпечує більш глибоке занурення в мовне середовище, активізує самостійну роботу здобувачів освіти, рефлексію. Крім того, такі заняття розвивають навички цифрової грамотності, самоорганізації та адаптивності.

Список використаних джерел

1. Бондар Г. Особливості формування і розвитку пізнавального інтересу у студентів немовних факультетів при навчанні іноземної мови. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія : «Педагогіка. соціальна робота»*. 2022. ВІПУСК 1 (50). С. 19–22.
2. Войтович О. Особливості проведення практичних занять із дисципліни «Методика навчання географії». *Педагогічний дискурс*. 2020. Вип. 29. С. 14–18.
3. Дроздова В. І. Використання сучасних технологій у навчанні та викладанні іноземної мови (на прикладі ІКТ). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2019. № 44. С. 63–66. DOI: 10.24144/2524-0609.2019.44.63-66.
4. Мачинська Н. І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі : навчально-методичний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
5. Супрун М., Гордієнко Ю. Використання ІКТ у процесі навчання англійської мови при підготовці студентів гуманітарних спеціальностей. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 39. Том 3. С. 233–239.
6. Lagubeau G., Tecpan S., Hernandez C. Active learning reduces academic risk in students with low formal thinking skills. *ArXiv preprint*. 2019. arXiv:1909.01235. URL: <https://arxiv.org/abs/1909.01235>
7. O'Dowd R. Telecollaboration and CALL: The role of technology in language learning. *Computer Assisted Language Learning*. 2007. Vol. 20, No. 3. P. 173–188.
8. Podoliak M. I. ICT in teaching foreign language in a Ukrainian university. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2024. Т. 11, № 3. С. 45–55. DOI: 10.15330/jpnu.11.3.45-55.
9. Stanley G. *Language Learning with Technology: Ideas for Integrating Technology in the Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. 250 p.

References

1. Bondar, H. (2022). Osoblyvosti formuvannya i rozvytku piznavalnoho interesu u studentiv nemovnykh fakultetiv pry navchanni inozemnoi movy [Features of the Formation and Development of Cognitive Interest in Students of Non-Linguistic Faculties in Learning a Foreign Language]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedagogika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 1(50), 19–22. [in Ukrainian].
2. Voitovych, O. (2020). Osoblyvosti provedennia praktychnykh zaniat iz dystsypliny «Metodyka navchannia heohrafiy» [Features of Conducting Practical Classes in the Discipline “Methods of Teaching Geography”]. *Pedahohichniy diskurs – Pedagogical Discourse*, 29, 14–18. [in Ukrainian].
3. Drozdova, V.I. (2019). Vykorystannia suchasnykh tekhnolohii u navchanni ta vykladanni inozemnoi movy (na prykladi IKT) [Use of Modern Technologies in Learning and Teaching a Foreign Language (Based on ICT)]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedagogika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 44, 63–66. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.44.63-66> [in Ukrainian].
4. Machynska, N. I., & Stelmakh, S. S. (2012). Suchasni formy orhanizatsii navchalnoho protsesu u vyshchii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk [Modern Forms of Organizing the Educational Process in Higher Education: A Teaching Guide]. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. [in Ukrainian].
5. Suprun, M., & Hordiienko, Yu. (2021). Vykorystannia IKT u protsesi navchannia anhliiskoi movy pry pidhotovtsi studentiv humanitarnykh spetsialnostei [Use of ICT in Teaching English to Students of Humanities Specialties]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of the Humanities*, 39(3), 233–239. [in Ukrainian].
6. Lagubeau, G., Tecpan, S., & Hernandez, C. (2019). Active learning reduces academic risk in students with low formal thinking skills. *arXiv Preprint*, arXiv:1909.01235.
7. O'Dowd, R. (2007). Telecollaboration and CALL: The role of technology in language learning. *Computer Assisted Language Learning*, 20(3), 173–188.
8. Podoliak, M. I. (2024). ICT in teaching foreign language in a Ukrainian university. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 11(3), 45–55. <https://doi.org/10.15330/jpnu.11.3.45-55>
9. Stanley, G. (2013). *Language Learning with Technology: Ideas for Integrating Technology in the Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.

Стаття надійшла до редакції 09.11.2025

Стаття прийнята 28.11.2025

Статтю опубліковано 23.12.2025